

Vlaams
Parlement

ingediend op **1441** (2017-2018) – Nr. 1
11 januari 2018 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting en gedachtewisseling

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Piet De Bruyn

over de Boswijzer

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn:

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
Gweny De Vroe, Lydia Peeters;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Johan Danen.

Plaatsvervangers:

Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Grete Remen, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Orry Van de Wauwer;
Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;
Bert Moyaers, Els Robeyns;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;
Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

INHOUD

I.	Toelichtingen	5
1.	Agentschap voor Natuur en Bos	5
1.1.	Bossen in Vlaanderen	6
1.2.	Doel van de Vegetatiekaart	6
1.3.	Conclusies en resultaten	6
1.4.	Aanbevelingen van de stuurgroep	7
2.	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.....	8
2.1.	Doelstellingen van de Boswijzer.....	8
2.2.	Chronologie van de Boswijzer.....	8
2.3.	Doel 1 en 2: Boskaart en bosoppervlak	8
2.4.	Evaluatie van de Boswijzer 2.0	9
2.5.	Beschikbare instrumenten om bos te meten.....	9
2.6.	Doel 3: Trend in het bosoppervlak	10
2.7.	Samengevat.....	10
3.	BOS+	11
3.1.	Een terugblik op de Boswijzer.....	11
3.2.	Boswijzer 2.0	12
3.3.	De Vlaamse bosinventaris.....	13
3.4.	Conclusies	13
4.	Aanspreekpunt Privaat Beheer - Natuur en Bos.....	14
5.	Vlaamse Confederatie Bouw	15
5.1.	Standpunten VCB	16
5.2.	Overlap met harde bestemmingen bij de Boskaart	16
5.3.	Huidige toestand van ruimtebeslag en verharding.....	17
II.	Tussenkomst van de minister	17
III.	Vragen en opmerkingen van de leden.....	18
1.	Tussenkomst van Elisabeth Meuleman	18
2.	Tussenkomst van Piet De Bruyn.....	18
3.	Tussenkomst van Bruno Tobback	18
4.	Tussenkomst van Gwenny De Vroe.....	19
5.	Tussenkomst van Valerie Taeldeman	20
6.	Tussenkomst van Hermes Sanctorum-Vandevoorde	20
7.	Tussenkomst van Lydia Peeters	21
8.	Tussenkomst van Tinne Rombouts	21
IV.	Antwoorden	22
1.	Agentschap voor Natuur en Bos	22
2.	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.....	23
3.	BOS+	24
4.	Aanspreekpunt Privaat Beheer - Natuur en Bos.....	24
5.	Vlaamse Confederatie Bouw	24
6.	Minister Joke Schauvliege	25

V. Aansluitende vragen en antwoorden.....	25
1. Vragen	25
2. Antwoorden.....	27
Gebruikte afkortingen.....	29
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn hield op 28 november 2017 een hoorzitting en een gedachtewisseling met minister Joke Schauvliege over de Boswijzer.

Het meten van het bosareaal in Vlaanderen vormde reeds herhaaldelijk het onderwerp van debat in het Vlaams Parlement. Een laatste gedachtewisseling hierover met het ANB en minister Joke Schauvliege vond plaats op 29 november 2016 (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 1030/1).

Recenter was er de vraag om uitleg aan minister Joke Schauvliege van 10 oktober 2017 over het uitblijven van de nieuwe Boswijzer (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2016-17, nr. 2945) en de actuele vraag aan minister Joke Schauvliege van 25 oktober 2017 over de digitale modellen waarop de minister haar natuurbeleid baseert (*Actuele vragen* VI.Parl. 2017-18, nr. 41). Zij vormden de directe aanleiding voor de hoorzitting.

Tijdens de hoorzitting kwamen volgende sprekers aan bod: Marleen Evenepoel en Carl De Schepper namens het ANB, Toon Van Daele en Luc De Keersmaeker namens het INBO, Bert De Somviele namens BOS+, Maurits de Groot namens het Aanspreekpunt Privaat Beheer - Natuur en Bos en ten slotte Marc Dillen namens de VCB. Ook Stijn Van der Linden en Jo Van Valckenborgh van het Agentschap Informatie Vlaanderen waren aanwezig voor het beantwoorden van eventuele vragen, maar gaven geen presentatie.

De bij de toelichting gebruikte presentaties zijn terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichtingen

1. Agentschap voor Natuur en Bos

Marleen Evenepoel, administrateur-generaal van het ANB, promoot in eerste instantie de 'echte bossen'. Samen met BOS+ is er een uitermate succesvolle editie van de Week van het Bos georganiseerd. Nooit konden meer mensen van de bossen genieten en dat kan een wil tot investeren in bos stimuleren. Op www.natuurenbos.be zijn tal van herfst- en winterwandelingen te vinden, bevorderlijk voor fysiek en mentaal welzijn, geeft de spreekster mee. Ze legt uit dat is aangetoond dat de amygdala, een neuron in de frontale hersenkwab, enorme baat heeft bij het vertoeven in de natuur. Voor sportievelingen zijn ook mooie joggingparcours te vinden die stress kunnen verhelpen.

De spreekster vergelijkt de Boswijzer met het schilderij van Magritte, *Ceci n'est pas une pipe*. Het gaat om een virtueel bos, niet tastbaar. Het is een tekening, een kaart van een bos.

Marleen Evenepoel staat stil bij hoe bossen in Vlaanderen voorkomen en licht het doel van de Vegetatiekaart toe. Die Vegetatiekaart bepaalt welke producten zullen worden aangeboden, met name als groenkaart voor Vlaanderen. Het gaat om grote eenheden van landgebruik, water, niet groen, laag groen, hoog groen. De Boswijzer is dan een afgeleide uit de data laag hoog groen, gedefinieerd als een kronendak dat meer dan 50 percent van het terrein bedekt, groter is dan een halve hectare, met bomen hoger dan drie meter en een terrein breder dan 40 meter. Vervolgens heeft de spreekster het over de conclusies van het traject en de resultaten, om over te gaan tot de conclusies van de stuurgroep met afsluitende bedenkingen.

1.1. Bossen in Vlaanderen

Bossen in Vlaanderen komen in zeer verschillende vormen voor. Met voorbeelden wordt geïllustreerd dat een bos identificeren op het terrein niet altijd even gemakkelijk is. Het Hallerbos is sterk geplunderd in de Eerste Wereldoorlog, maar hersteld tot mooi natuurlijk bos. Populierenakkers kunnen een mooie natuurwaarde hebben op zichzelf, afhankelijk van het beheer. In Westouter vindt men het Eeuwenhout, met vegetaties die een samenhang op landschappelijk niveau illustreren: dreven, lineaire elementen, waterpartijen en ruigtes met struwelen en een verspreide boomopslag. Via het concept Natuurbeheerplan kan het als één geheel beheerd worden via één juridische figuur. Moeilijker gevallen zijn bijvoorbeeld aanplantingen met een soort hakhout van Amerikaanse eik. Ten slotte is er ook korte-omloophoutteelt. Het is de enige vermelding waar de ruimtelijke bestemming een rol speelt: het is bos in ruimtelijk kwetsbare gebieden en geen bos buiten de ruimtelijk kwetsbare gebieden.

Wat het aspect grondoppervlak betreft kan men in de praktijk waterpartijen meerekenen bij de afbakening van de bosbeheerplannen. Spreekster wijst op het voorbeeld van de verlandingsprocessen in de Vallei van de Drie Beken in Beringen/Tessenderlo. Verder is er ook een bezetting van bomen en struwelen mogelijk waar door begrazingsbeheer grillige patronen ontstaan en uiteindelijk een gesloten bos kan ontstaan zoals in de Houtsaegerduinen in De Panne. In de Kalmthoutse Heide ten slotte, is het omwille van de dynamiek tussen heidevegetaties en bosontwikkeling niet gemakkelijk bos versus niet-bos te onderscheiden. Heide is wel een houtachtige plant, maar een open heidevegetatie is geen bos.

1.2. Doel van de Vegetatiekaart

Het ANB heeft een karteringsopdracht geplaatst bij het AIV. De spreker licht de principes toe. De Boswijzer is een afgeleid product van wat de groenkaart is als onderdeel van de Vegetatiekaart. Cruciaal is dat er een vaste en grotendeels geautomatiseerde methode is om subjectiviteit uit te sluiten, snelle rapportage mogelijk te maken en de personeelskost van terreincontroles uit te sluiten. Uitgangspunt vormen de luchtopnames waardoor het beter is om te spreken van een 'groenbedekkingsgraad'. Hoog groen bestaat dan uit de bedekking door boomkronen eerder dan een perceelskartering. Men verwacht volgens Marleen Evenepoel dat een boskaart een bos definieert volgens het Bosdecreet maar de Boswijzer toont evenwel veel meer dan wat als echt bos wordt erkend, net vanwege de gekozen methodiek. Al het juridisch bos volgens het Bosdecreet vinden, zonder fouten, is quasi onmogelijk.

Bij de Boswijzer is er gekozen tussen mens en computer. De mens is in staat om verschillende complexe concepten te behandelen en tot een synthese te komen. Bovendien heeft hij verschillende behoeften als levend wezen. De inzet van menskracht in het kader van publieke instellingen moet daarom zeer nauwgezet overwogen worden. Een computer werkt razendsnel en op basis van eenvoudige termen en heeft geen menselijke nadelen zoals verplaatsing, ziekte, gevoelens en gevoeligheden enzovoort.

1.3. Conclusies en resultaten

Bij de ontwikkeling van de nieuwe Boswijzer hanteerde men betere en meer recente informatie, met name een beter digitaal hoogtemodel voor Vlaanderen. Het debat, samen met de stuurgroep, heeft geleid tot een veel betere en meer robuuste methode die uitgebreid is getest op dertien kaartbladen en dan voorgelegd aan de stuurgroep ter consultatie. Voor de omzetting van hooggroenkaart naar de Boswijzer, is een andere methode gebruikt om de computer te leren hoe bos geclassificeerd moet worden. De voorgaande versies gingen uit van

een forest patch, die rekening hield met een venster van één vierkante meter en de omliggende beeldwaarden om de pixels dan samen te clusteren tot al dan niet een bos. De variabiliteit was hierdoor zeer groot. De nu gehanteerde methode heeft een klein verlies van scherpte, van 1 naar 10 meter, maar harde bosparameters worden wel verankerd en oppervlakten kleiner dan een halve hectare komen niet meer voor.

Bij het publiceren van de Boswijzer wordt gewerkt met een nieuwe referentie-datum, die overeenstemt met het jaar waarin de luchtbeelden zijn opgenomen. De oppervlakteschatting is de berekende bosoppervlakte volgens een nieuwe methode die in het rapport beschreven is. De GIS-oppervlakte is wat de boswijzerkaart aangeeft. Dat is te nuanceren in allerhande toepassingen. Op die GIS-kaart is de nieuwe validatieoefening toegepast voor het niveau Vlaanderen. Voor een gemeente moet men vertrekken van de GIS-informatie om dan de validatiemethode opnieuw toe te passen voor die specifieke locatie. De geschatte bosoppervlakte volgens de nieuwe methode schommelt, maar situeert zich nog wel in het brede betrouwbaarheidsinterval. Men kan derhalve absoluut niet stellen dat de bosoppervlakte in 2015 lager lag dan in 2009 of 2012. De nieuwe betere methode toont dat aan.

Om te kunnen benchmarken, keek men naar Frankrijk, omdat niet alle landen betrouwbaarheidsintervallen publiceren. Frankrijk werkt met ongeveer hetzelfde niveau van betrouwbaarheidsintervallen en heeft behalve een uitstekende reputatie vooral een langlopende expertise ter zake. Er is vergeleken met de regio Nord-Pas-de-Calais, die over ongeveer 103.000 hectare bos beschikt. Daar wordt een betrouwbaarheidsinterval gehanteerd van plus of min 10.000 hectare.

1.4. Aanbevelingen van de stuurgroep

Eensgezindheid

Er was eensgezindheid over de te gebruiken definitie bos. Dat bakent ook de nodige grenzen af voor de computer. Voor statistische analyses en teneinde veranderingen te detecteren, kunnen best ruimere tijdsintervallen gebruikt worden. De gehanteerde validatiemethodes zijn bijzonder adequaat, verzekert de spreekster, maar worden waarschijnlijk best door meer dan één persoon toegepast. Ook terreinwaarnemingen zijn mogelijk. Crowdsourcing kan een goede optie zijn ter zake, mits voldoende begeleiding. Oppervlakteberekening gebeurt op het niveau van Vlaanderen, maar kan ook op andere schaalniveaus mits toepassen van een aangepaste validatie. Men moet ook alert zijn voor het verschil tussen de GIS-kaart en de berekende bosoppervlakte. Ook genuanceerde communicatie is steeds aangewezen.

Te maken keuzes

Het beleid moet keuzes maken. De stuurgroep geeft in dat verband een aantal aanbevelingen. Er wordt een periodiciteit van ongeveer drie jaar wenselijk geacht voor de groenkaart. De Boswijzer kan over minder intensieve intervals gaan, bijvoorbeeld elke tien jaar. Vlaanderen heeft geen actueel overzicht van het totale grondgebruik. De bekomen data kunnen verder toegepast worden, al is er vooralsnog geen structuur of platform. Dat uitbouwen, vergt inzet van middelen. Een combinatie met administratieve gegevens kan een versterking zijn, maar er ontbreekt altijd wel iets, zoals het geval is met bebossing die geen vergunning behoeft en niet gesubsidieerd wordt.

Andere methoden

Het ANB volgt het hele proces nauwgezet op en staat ook open voor andere methoden. Die zijn er: de Bosbarometer, administratieve gegevens, bodemgebruik uit het kadaster, de biologische waarderingskaart, de gewestelijke bosinventaris en de statistieken van het Nationaal Geografisch Instituut, die bossen karteert en waarvoor ook bij het ANB gegevens worden opgehaald. Elk systeem heeft voor- en nadelen, heeft al dan niet gedocumenteerde foutmarges en kan ter discussie worden gesteld. De Vegetatiekaart heeft als voordeel dat het een geobjectiveerd overzicht is van groen in Vlaanderen, dat er één referentiepunt is in de tijd en dat de methode herhaalbaar is volgens een goed beschreven protocol. Belangrijk is volgens de spreekster dat er een keuze wordt gemaakt en dat men zich ook aan die keuze houdt.

2. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

2.1. Doelstellingen van de Boswijzer

Luc De Keersmaecker van het INBO licht de evaluatie van de Boswijzer toe, met name in een synthese van de inbreng van het instituut in de stuurgroep. Hij herhaalt de doelstelling van de Boswijzer, die de oppervlakte bos in Vlaanderen moet begroten en trends daarin moet oppikken. Het behelst een kartering van Vlaanderen ter vervanging van een oudere methode die een digitalisatie was van luchtfoto's op scherm. De kartering moest snel, objectief en geautomatiseerd kunnen gebeuren, en cijfers opleveren die konden bijdragen tot het bosbeleid, en ook konden dienen voor internationale rapportering over bossen.

2.2. Chronologie van de Boswijzer

Tussen 2009 en 2013 was er een eerste versie van de Boswijzer. Opdrachtgever was het ANB en de uitvoerder was het toenmalige AGIV. Het INBO zat toen als enige in de stuurgroep. Dat resulteerde in twee versies van de Boswijzer, een van 2010 op basis van beelden van 2009 en een van 2013 op basis van beelden van 2012. Er is een advies uitgebracht door het INBO, met betrekking tot knelpunten. Die zijn meegenomen in de updateversie 2.0 van de Boswijzer, van 2016. De knelpunten probeerde men met geautomatiseerde verwerking van de luchtbeelden aan te pakken. De stuurgroep werd uitgebreid met BOS+, Boerenbond en KU Leuven. De beelden van 2012 en 2009 werden herrekend en er was een nieuwe uitgave op basis van de beelden van 2015.

2.3. Doel 1 en 2: Boskaart en bosoppervlak

De eerste twee doelstellingen van de Boswijzer behelzen het leveren van een kaart van de bossen en het begroten van de bosoppervlakte in Vlaanderen. In eerste instantie moeten daarvoor de begrippen land use en land cover gedefinieerd worden, ofwel landgebruik en bodembedekking. De Boswijzer hanteert een landcoverbenadering. Die kijkt van bovenaf en detecteert groepen bomen, maar bijvoorbeeld niet gekapte bosdelen, waar grotere gaten vallen in het kruindak van bomen. Dat impliceert dat delen die op de grond wel degelijk als bos gemarkeerd worden, niet worden opgenomen in de Boswijzer. Daartegenover staat dat percelen met heel veel bomen, waar ook woningen in staan, wel opgenomen worden als bos, terwijl die dan op de grond niet steeds als dusdanig worden beschouwd.

De benadering vanuit land cover heeft een aantal gevolgen. Zo kan men de systematische afwijking bepalen ten aanzien van een benadering vanuit land use bos.

Er zijn bronnen van overschatting. Kronen die overhangen op percelen die niet bebost zijn, worden ook meegenomen in de Boswijzer, die vanuit de lucht kijkt, wat resulteert in een overschatting van het bosoppervlak ten opzichte van wat er als land use begrepen wordt. Een foto laat dat zien. Op een kaartje is het groene de Boswijzer, de rode lijnen zijn de kadastrale percelen van het GRB. Een ander voorbeeld zijn de woonparken, met huizen in een beboste omgeving. Ook die worden in de Boswijzer systematisch meegenomen als bos. Er wordt een voorbeeld gegeven uit Aalter.

Er zijn ook situaties waarbij de Boswijzer zaken niet detecteert die bij bosinventarisatie wel als bos worden geregistreerd. Zo wordt een tijdelijke boskap, waarna herbebossing volgt, als onderdeel van het reguliere bosbeheer niet meegenomen. Ook bij hakhoutkap waarbij de wortels gespaard blijven en de bomen achteraf weer uitlopen, zal kartering door de Boswijzer uitblijven. Een recente bosuitbreiding in de omgeving van Tielt, omvat een aantal landbouwpercelen die recent zijn aangelegd en dus nog heel jonge boompjes bevatten. Ook die zijn niet geregistreerd als bos in de Boswijzer.

2.4. Evaluatie van de Boswijzer 2.0

Het rapport van de tweede Boswijzer geeft een aantal evaluaties. In eerste instantie is er die als land cover. Als men op dezelfde manier gaat valideren als land cover, dan is de precisie van de Boswijzer zeer hoog, met name gemiddeld 95 percent. Beter kan bijna niet.

Bekeken vanuit land use, met gebruik van de Vlaamse bosinventarisatie, die via terreinbezoek inventariseert, is er een hoge mate van vertekening. Er zijn dus situaties die volgens de Boswijzer bos zijn en volgens de Vlaamse bosinventarisatie niet, met name meer dan 20 percent van de oppervlakte van de bossen. In de andere richting gaat het over 9 tot 16 percent, afhankelijk van het jaar, dat in de Vlaamse bosinventarisatie wel als bos is aangemerkt en in de Boswijzer niet.

Concluderend kan de Boswijzer 2.0 volgens de spreker beschouwd worden als een zeer goede landcoverkaart die een gebiedsdekkende momentopname biedt van heel Vlaanderen. Hij heeft een zeer hoge ruimtelijke resolutie en er is dus een hoge nauwkeurigheidsgraad. Bovendien kan er met een hoge frequentie gewerkt worden, met name eens elke drie jaar. Het integrale proces is zeer goed gedocumenteerd in het rapport van het AIV en is afgetoetst aan andere instrumenten. Als begroting van bos als land use is de Boswijzer niet zo accuraat. Dat is grotendeels te wijten aan het feit dat Vlaanderen in percelen is verdeeld. Bos is vooral in land use relevant en het bodemgebruik in Vlaanderen volgt overwegend de perceelsgrenzen. Globaal resulteert dat in een overschatting van bos als land use door Boswijzer 2.0, maar die is wel minder groot dan in de versie 1.0.

2.5. Beschikbare instrumenten om bos te meten

Toon Van Daele gaat door op een aantal cijfers over de bosoppervlakte. Er zijn drie verschillende instrumenten. De cijfers van de Boswijzer zijn al aangekaart. Er zijn drie metingen. Gemiddeld komt de Boswijzer uit op 165.000 hectare bos, met een onzekerheidsmarge van plus of min 6000 hectare. Dat is vergeleken met andere instrumenten die ook informatie bieden over bosoppervlakte in Vlaanderen.

Zo is de biologische waarderingskaart opgemaakt vanuit terreinwerk en neemt die dus veel meer tijd in beslag. De opmaak dateert van 1997 en ze is pas in 2006 in gebruik genomen en gaat uit van land use. Qua bosoppervlakte komt men daar uit op ongeveer 152.000 hectare. Verder is er de Vlaamse bosinventarisatie.

risatie die stoelt op een steekproef die elke twaalf jaar gebeurt, met een vaste grid. De gridpunten worden dan opnieuw gecontroleerd. De bosoppervlakte komt daar uit op ongeveer 145.000 hectare. Hoe werkt die grid? Vlaanderen is ingedeeld in stroken. Jaarlijks wordt een strook geïnventariseerd. Er zijn verschillende stroken over heel Vlaanderen, en het duurt twaalf jaar om ze allemaal te inventariseren. Elk punt dat potentieel bos is, wordt op het terrein gecheckt. Ook daar geldt dus een landgebruiksperspectief.

Na ophijsting van de cijfers bosoppervlakte in de Boswijzer, is enige fluctuatie te bemerken, maar dat ruim binnen de marges van de betrouwbaarheidsintervallen. Er zijn evenwel geen trends uit af te lezen. De cijfers van de bosinventaris en de biologische waarderingskaart liggen wat lager, maar dat wordt verklaard door het gehanteerde landgebruiksperspectief.

2.6. Doel 3: Trend in het bosoppervlak

De drie vermelde metingen bieden geen informatie over een mogelijke trend in werkelijke bosoppervlakte. Dat komt omdat de meetfout te groot is om veranderingen te kunnen detecteren. Er is een simulatie gemaakt om te zien vanaf wanneer er met het beschikbare instrument dan wel een trend waarneembaar zou zijn.

De meetfout in de Boswijzer is vrij stabiel gebleven en mag dus als bekend beschouwd worden. Ook na vijf metingen en dus in 2018 is er statistisch nog altijd geen significante trend te meten. Dat kan pas na zes metingen in de getoonde simulatie. Naarmate de metingen verder gaan, en er meer boswijzers elkaar opvolgen, wordt de significantie groter. Als men de simulaties vaak blijft herhalen krijgt men zicht op de detectiekans van bepaalde trends met de Boswijzer. In het voorbeeld is dat gebeurd voor de detectie van 1000 hectare per jaar toename en een andere voor 500 hectare. Voor het eerste is de kans om trends te detecteren zeer reëel vanaf 2024. Voor een kleinere trend als 500 hectare duurt het langer vooraleer die wordt opgepikt, met name tot ongeveer 2030.

Een gelijkaardige oefening kan gebeuren voor de Vlaamse bosinventaris, al is het beeld enigszins anders. Na een cyclus van twaalf jaar zijn alle punten een tweede keer bezocht. De meetfout op die cyclus belooft ongeveer 7500 hectare. Dat betekent ongeveer 600 hectare per jaar omgerekend. Als men voor een kortere periode van zes jaar een trend wil detecteren, dan is de steekproef kleiner en de meetfout groter, met name zowat 10.000 hectare. Dat komt neer op een trend van ongeveer 1600 hectare per jaar. De foutmarge van een termijn van drie jaar is ook opgenomen, maar de meetfout stijgt dan dermate dat de trends niet langer realistisch te noemen zijn.

2.7. Samengevat

De Boswijzer is een kaart vanuit landcoverperspectief, met een zeer grote frequentie, elke drie jaar, en een kaart met bijzonder hoge resolutie. De Vlaamse bosinventaris gaat uit van landgebruiksperspectief, werkt met een veel langere cyclus en er wordt geen kaart gegenereerd. Er komt ook heel wat terreinwerk bij kijken. Met betrekking tot de schatting van oppervlakte zijn er enkele problemen te noteren met de Boswijzer als we vanuit landgebruiksperspectief inzicht willen. Er is dan een afwijking te verwachten. De Vlaamse bosinventaris maakt allicht een juistere inschatting van bos vanuit landgebruiksperspectief. Waar het om trenddetectie gaat, zijn trends over minder dan zes jaar zeer moeilijk te detecteren met de beschikbare instrumenten, hoewel die instrumenten eigenlijk zeer nauwkeurig zijn. Nog nauwkeuriger instrumenten ontwikkelen is moeilijk, maar langdurig voortgezette metingen laten op termijn wel toe trends op te

pikken. De biologische waarderingskaart is niet opgenomen in het overzicht en de conclusies omdat het instrument niet langer updates krijgt.

3. BOS+

3.1. Een terugblik op de Boswijzer

Bert De Somviele van BOS+ stelt dat er in de voorgaande jaren veel te doen was over de bosoppervlakte en andere bosbeleidsthema's. Hij werpt een terugblik. In de sector heerste een redelijke consensus over de bosoppervlakte in het jaar 2000. Er was toen ongeveer 146.000 hectare bos. In de loop der jaren verdwijnen bossen en komen er bij en dus rees de vraag naar de evolutie van die bosoppervlakte. De Boswijzer die voor het eerst in 2011 werd gepubliceerd, moest uitsluitsel brengen, dat vanuit drie expliciete doelstellingen: een zo exact mogelijke kartering van de bosoppervlakte; een eenduidige, geautomatiseerde en nauwkeurige bepaling van de bosoppervlakte; en door de oefening op een zeer frequente basis te doen, een vergelijking van de bosoppervlakte mogelijk maken. Oorspronkelijk was er sprake van elke twee jaar, maar dat is drie jaar geworden. Men heeft wel te maken met betrouwbaarheidsintervallen. Na de lancering, maakte de bosoppervlakte met de Boswijzer plots een sprong van 146.000 naar 177.000 hectare. Iedereen was het er evenwel mee eens dat de beide niet te vergelijken waren qua methodiek. Bij de lancering is zeer expliciet opgemerkt dat er daardoor geen sprake was van een plotse stijging van de bosoppervlakte met 25.000 hectare.

Korte tijd later, toen de discussie over het falende boscompensatiesysteem liep, werd in het najaar van 2013 gesteld dat de tweede editie van de Boswijzer klaar was. Er werd een bosoppervlakte vermeld van 185.000 hectare. De methodiek was dezelfde als in 2011, wat in principe dus een vergelijkingsbasis opleverde. Er zijn toen claims geformuleerd over hoe Vlaanderen op luttele tijd, twee jaar, er maar liefst meer dan 8000 hectare bos bij had. De sector reageerde verbijsterd, aangezien de meest succesvolle projecten maximaal een tiental hectare beslaan. Het zijn er ook niet zoveel. Er rezen dus vraagtekens. Al snel werd duidelijk dat een aantal zaken niet klopten. Zo was er de foutmarge waarmee rekening diende te worden gehouden. Die was op de metingen van 2011 en 2013 groter dan het verschil tussen de metingen. Dat impliceert dat de trend statistisch niet significant kan worden genoemd. Een trend was derhalve niet waarneembaar.

Uit die conclusie vloeide een vreemde onaangename discussie voort die in de pers nog aangedikt werd. Frappante titel was 'De meeste bomen zijn bedrog'. Die titel klopte evenwel niet helemaal. De onderbouw van de Boswijzer is de groenkaart met de hooggroenkaart en de laaggroenkaart. Die fantastische nieuwe instrumenten vonden in 2011 ingang en worden elke twee tot drie jaar opnieuw gemaakt. Sinds die tijd beschikt men over een kaart waarop alle bomen in Vlaanderen zijn aangegeven. Beleidsmakers lokaal en studiebureaus en andere belanghebbenden kunnen daarmee aan de slag. Dat de meeste bomen bedrog zijn, klopt dus niet, maar het is wel fout gelopen met de doorvertaling van die basiskaarten. De onderliggende kaartlagen leveren een schat aan informatie, maar de 'grappige' foutjes die in de Boswijzer zijn opgemerkt, leverden dan weer heel wat perscommunicatie op.

Wil men op een goede manier met de Boswijzer werken en vooral trends vaststellen, dan moet men concluderen dat gelet op de frequentie waarmee wordt gemeten en gelet op de snelheid van de bosuitbreiding, de foutmarges die erop zitten zo groot zijn dat de verschillen tussen de metingen niet significant zijn.

Ander belangrijk punt is dat initieel was vooropgesteld dat wat kleiner was dan een halve hectare niet zou worden meegenomen in de Boswijzer. Er bleken meer dan 10.000 van die kleine snippers in te zitten. Dat overdrijft de totaaloppervlakte, maar geeft vooral veel 'ruis' op de kaarten. Dat had dan weer consequenties voor beleidsacties.

Tot slot is het markant dat men er niet in slaagt, met de Boswijzer 1.0 zowel als de Boswijzer 2.0, om een goede link te houden met de juridische definiëring van bos. De technologie van een geautomatiseerde GIS-analyse laat zo'n kartering niet toe. Naar kaartlaag kan men dan wel de vooralsnog best mogelijke kaart produceren, maar naar bosoppervlaktebepaling is er een groot probleem als wat gemeten wordt niet overeenstemt met wat juridisch bos heet te zijn. Het verschil is meer dan 20 percent.

Het feit dat de kaart nog altijd niet doet wat ze moet doen, heeft enkele belangrijke consequenties. De daarvan afgeleide Boskaart lag dan ook zwaar onder vuur in het voorjaar van 2017, voornamelijk door de terechte boosheid over de vele 'snippers' die waren opgenomen. Eigenaars werden danig ongerust omdat hun grond die juridisch geen bos is, wel op de Boskaart stond.

Andere consequentie is dat er aan rapportering wordt gedaan, ook internationaal, op basis van foute informatie.

Dit alles heeft tot bijzonder veel discussie geleid in pers en parlement. Men kan enkel vaststellen dat de Boswijzer het tegengestelde gedaan heeft dan wat de bedoeling was, namelijk een gedragen en accurate vaststelling van zowel boskartering als bosoppervlakte.

3.2. Boswijzer 2.0

Na drie jaar discussie heeft men de nodige expertise bijeengebracht in de stuurgroep. Onder meer BOS+ werd uitgenodigd en was blij met de vlotte samenwerking waarin hun advies en standpunten meegenomen werden. De knoppen werden evenwel bediend door de uitvoerders van de studie en het ANB. De eindbeslissing lag dus daar.

Naar aanleiding van dat alles is de oefening helemaal overgedaan. Er ontstonden zo ook nieuwe oppervlaktes, en dit op basis van de beelden van 2009, 2011 en 2015. Men kwam uit op een oppervlakte van 164.000 hectare in 2009, 167.000 hectare in 2011 en in 2015 opnieuw 164.000 hectare. Ook in die cijfers zit een foutmarge. De verschillen overstijgen ook daarin niet de foutmarge en zijn dus evenmin statistisch significant. Er kan dus geen trend vastgesteld worden. Met het tempo van ontbossing en bebossing komt men niet snel boven die foutmarge uit.

BOS+ wil wel benadrukken dat binnen de stuurgroep en met de gemaakte aanpassingen die tot Boswijzer 2.0 hebben geleid er toch echt grote vooruitgang is geboekt, vooral met betrekking tot kartering. De zo gegenereerde kaart is veel zuiverder en doet realistischer aan. De ruis is in grote mate verdwenen.

Toch blijft het voor BOS+ een problematisch instrument omdat men nog altijd geconfronteerd wordt met een grote foutmarge ten opzichte van wat er aan bos werkelijk bijkomt en verdwijnt in Vlaanderen. Het lijkt een onoplosbaar gegeven met de bestaande instrumenten, stelt de spreker. De link met de juridische kwalificatie van bos blijft mager, met een vertekening van 20 percent. Doelstelling 2 en 3 van de Boswijzer blijven met de gehanteerde methodiek dus problematisch.

Men heeft het ook niet langer over de Boswijzer met verwijzing naar de publicatiedatum, maar wel het jaartal van de opnames wordt centraal gesteld.

3.3. De Vlaamse bosinventaris

De Vlaamse bosinventaris is in oktober 2017 voorgesteld in een tweede versie. De werkwijze en doelstelling zijn volkomen anders. Die inventarisatie beoogt geen kartering, en er zit ook geen kaartlaag aan vast. Er wordt wel bestudeerd wat er bloeit en groeit. De benadering en methodiek noemt de spreker wel interessant, ook om zicht te krijgen op de oppervlakte van de Vlaamse bossen. Er wordt een grid gelegd met rasterpunten over een kaart van Vlaanderen. Hoe hoger het aantal rasterpunten, hoe hoger de nauwkeurigheid. De Vlaamse bosinventaris meet er bijna 27.000 en is bijna rond met de lopende cyclus van twaalf jaar. De eerste vraag die dan rijst, is wat als bos kan benoemd worden en wat niet. Het biedt een vrij accuraat beeld van de bosoppervlakte. Bij de grafiek laat Bert De Somviele nog zien dat de bosoppervlakte zou neerkomen op ongeveer 145.000 hectare. Dat maakt de cirkel zo goed als rond, stelt hij, met het oog op de cijfers van 2000 en de meest recente. Ook de bosinventaris kampt met een ernstige foutmarge die niet meteen een trendbepaling toelaat. De methodiek heeft wel het grote voordeel dat de link met wat juridisch bos is, quasi perfect is. Die afwijking van 20 percent is er niet. De geschatte oppervlakte aan bos kan dus veel accurater zijn. De bosinventaris is ontwikkeld op basis van een grondige behoeftebepaling. Die les kan inspirerend zijn voor een potentiële optimalisering van de Boswijzer.

3.4. Conclusies

Bert De Somviele meent dat men zich goed moet bezinnen over wat men precies wil weten en wat er nodig is. Hij maakt daarbij de bedenking of elke drie jaar luchtopnames nemen echt nodig is als de foutmarge zoveel groter is dan de evolutie in bosoppervlakte op het terrein. Een grondige behoeftebepaling acht de spreker noodzakelijk. De bosinventaris heeft als uitgangspunt een zeer goede insteek en bepaling van de bosoppervlakte. De terreinbezoeken geven een visuele verificatie en halen de link met de juridische definitie van bos aan. BOS+ beschouwt het alvast als een veel betrouwbaarder bepaling van de bosoppervlakte. De foutmarge van beide instrumenten – Boswijzer en bosinventaris – blijft evenwel een probleem.

Met het oog op de doelstellingen van de Boswijzer, kon de versie 1.0 voor geen van de drie doelstellingen presteren. Met Boswijzer 2.0 zijn serieuze stappen vooruitgezet, vooral inzake kartering. De afstand tot de juridische bepaling van bos blijft evenwel groot. Het is voorlopig nog de best beschikbare en bruikbare methode. Boswijzer 2.0 is nog altijd niet in staat om de bosoppervlakte accuraat te bepalen, of de trends erin te vinden. De bosinventaris is dan wel veel nauwkeuriger qua bosoppervlakte.

De spreker meent dat een combinatie van beide instrumenten tot resultaten kan leiden die betrouwbaar en gedragen zijn. Uitdaging blijft de trendbepaling die mee door de foutmarge moeilijk detecteerbaar blijft, allicht omdat er in Vlaanderen niet op groot tempo bos bijkomt of verdwijnt.

De spreker herhaalt dat beide instrumenten ook zoals al toegelicht schitterende bronnen van informatie zijn, zij het door onderliggende kaarten of het zicht op wat er groeit en bloeit. BOS+ wil alvast verder werk maken van een accurate en gedragen methode. Scherpe behoeftebepaling, tools ontwikkelen voor elk van de specifieke doelstellingen en genuanceerde communicatie om verkeerde claims te voorkomen, zijn de te volgen stappen voor BOS+.

4. Aanspreekpunt Privaat Beheer - Natuur en Bos

Maurits de Groot, projectcoördinator van het APB-NB, stelt dat bossen voor het APB-NB een echt waardevol goed zijn en permanente aandacht verdienen. De private beheerders willen het belang van die bossen voor de Vlaamse samenleving ondersteunen. Ze stellen dat elkeen die betrokken is bij bosbeheer, op ecologisch en economisch vlak, zijn verantwoordelijkheid moet opnemen: overheid, openbare eigenaars en privé-eigenaars, beheerders en gebruikers. In de marge van het Bosforum is een nieuwe Visie voor Bos en Samenleving opgesteld. Het APB-NB is één van de stichters. De APB-NB onderschrijft die visie volkomen.

De Boswijzer maakt geautomatiseerd een inschatting van de omvang van het Vlaams bosareaal. De nauwkeurigheid laat soms te wensen over, stelt ook het APB-NB. Voor hen geeft het daarom vooral quick and dirty een overzicht van trends en toename van het areaal. Een feitelijke inschatting vergt meer tijd en middelen, stelt de spreker. Dat wordt ontwikkeld en in de praktijk gebracht door het ANB met de Vlaamse bosinventarisatie. Het APB-NB neemt geen stelling in voor noch tegen de Boswijzer. De organisatie heeft mankracht noch kennis om de betrouwbaarheid van de gegevens te beoordelen. Daarvoor vertrouwen ze op de expertise van wetenschappelijke instellingen en universiteiten.

Het lijkt het APB-NB wel zinvol om over een jaarlijks instrument te beschikken dat tendensen kan aantonen, maar ook over een meerjarig instrument dat concrete cijfers kan aanleveren. Ze zijn noodzakelijk voor het Vlaamse bosbeleid. Hoe dat gebeurt en met welke middelen – luchtfoto's, satellietinformatie of inventarisatie op het terrein – is voor het APB-NB minder van belang. De discussie over hoe het bosareaal verder kan worden uitgebreid, staat daar centraal. Die uitbreiding van het bosareaal dient iedereen in Vlaanderen. Dat helpt de grote maatschappelijke uitdagingen van morgen het hoofd te bieden, luidt het in de Visie voor Bos en Samenleving.

Als aanspreekpunt voor de private bos-, land- en natuureigenaar wijst men graag nogmaals op het belang van bosuitbreiding die al lang een gekwantificeerde beleidsopgave is. Als men daar voldoende en op de juiste manier op inzet, dan is een exacte weergave van de omvang van het bosareaal van ondergeschikt belang. Private eigenaars en potentiële bebossers wachten om te bebossen, om via boscompensatie in natura, voldoende gecompenseerd te worden voor hun bebossing. Die compensatie is niet genoeg in het huidige bebossingsbeleid, dat niet voldoende op de juiste stimuli is gericht volgens het APB-NB. Daar vindt men het belangrijk dat de obstakels uit de weg geruimd worden die een actieve bosuitbreiding tegenhouden.

Welke zijn die obstakels?

1. Boseigenaren moeten een aantal jaren wachten om de reguliere bebossings-subsidie te ontvangen, dat omdat het niet als prioriteit wordt beschouwd. Psychologisch is dat een ramp, stelt de spreker. Bovendien heeft het negatieve effecten op de bereidwilligheid van eigenaars.
2. Geïnteresseerden kunnen subsidies krijgen om terreinen aan te kopen met het oog op bebossing. Heel wat privé-eigenaars zijn evenwel ook bereid om gronden die ze al bezitten te bebossen, dat in ruil voor compensatie voor het waardeverlies van de grond dat ontstaat door de eeuwigdurende erfdienstbaarheid, met verbod op latere ontbossing of de compensatieplicht.

Dezelfde voorwaarden kunnen gelden in beide gevallen, maar een vergoeding voor de erfdienstbaarheid, die theoretisch is voorzien in de instrumentenkof-

fer van de VLM, is een goedkopere oplossing voor de Vlaamse overheid. Zo kunnen er voor hetzelfde geld meer bossen gerealiseerd worden. Toch gaat men niet in op die vraag van de privé-eigenaars, hoewel er honderden privé-hectare beschikbaar zijn voor bebossing.

Als twee aanpalende broers elk een perceel willen bebossen, moet de ene het perceel van de andere kopen, met subsidie vanuit het compensatiefonds opdat het bos kan worden. Realiseren ze die bebossing zelf, krijgen ze geen enkele vergoeding.

3. De regelgeving stipuleert vooralsnog dat een terrein in landbouwgebruik moet zijn op het moment dat er een RUP komt om de voorziene kapitaalschade te krijgen bij herbestemming naar groen. Dat belet dat eigenaars hun vrije en geschikte terreinen bebossen, toch zolang er geen RUP is en misschien ook nooit komt.
4. Bebossers die met geld van het compensatiefonds kochten, hebben nog geen bos. Voor de bebossing zelf moeten ze rekenen op reguliere bebossingssubsidies. Qua financiering staan ze dan in concurrentie met herbebossers. Die handelen in het kader van regulier bosbeheer dat gefinancierd is door PDPO-fondsen met gesloten omslag. Het is volgens de spreker niet normaal dat de schaarse middelen van PDPO, die voorzien zijn voor reguliere herbebossing, ook moeten dienen voor financiering van compensatiedoelstellingen. Die zouden bekostigd moeten worden vanuit het compensatiefonds.
5. Voorts ziet APN-NB ook nog belemmeringen vanuit de Pachtwet. Nog altijd mogen pachter noch verpachter bebossen. Verkeerdelijk wordt de aansporing voor het bebossen van landbouwgronden nu aan de landbouwer/pachter toegekend. Het is evenwel per definitie niet de opdracht van pachter/landbouwer om te bebossen. Een landbouwer voorziet in voedselproductie. Het is de eigenaar van de grond die moet worden aangesproken, oppert de spreker. Alleen die is bevoegd om te bebossen. Daarbij denkt het APB-NB aan gronden in geschikte gebieden, van eigenaars met uitbollende pachters. De regelgeving besteedt er geen aandacht aan.

Die knelpunten kunnen makkelijk opgelost, meent het APB-NB, mits er de nodige aandacht naartoe gaat. De spreker verzekert dat er genoeg particuliere beheerders zijn die graag meer bos willen aanplanten. Het APB-NB wil, als vertegenwoordiger van die groep beheerders, zich blijven inzetten voor het promoten bij de eigen leden, land- en boseigenaars en bosliefhebbers van het duurzaam beheren, benutten en beschermen van bos in al zijn facetten. Ze weten zich daarin graag ondersteund door instrumenten met de juiste formulering. Tot heden zijn ze niet adequaat genoeg om effectief te zijn.

Daaruit kan de spreker concluderen dat het APB-NB meent dat er belangrijker beleidsdiscussies over bosuitbreiding te voeren zijn, dan die over de voorwaarden van het monitoringsysteem dat de Boswijzer is.

5. Vlaamse Confederatie Bouw

Marc Dillen, woordvoerder van de algemene directie van de VCB, legt zijn aanwezigheid uit: zij bouwt ook mee aan het groen binnen en buiten de stad, aan stadsbossen. Steden en gemeenten vragen bij projecten bijna steevast naar de bossen en het groen. Er moet derhalve rekening worden gehouden met de verweving van groen en harde bestemmingen.

5.1. Standpunten VCB

De VCB kan helpen om het aantal hectare bos dat wordt aangegeven door de Boswijzer, ook uit te breiden. Daarbij moet als uitgangspunt het respect voor de eigendomsrechten in acht genomen worden. Incentives om herbebossing en uitbreiding van de bossen mogelijk te maken zijn dan onontbeerlijk, stelt ook de VCB. Voor hen mag men ook zo min mogelijk eigenaars die getroffen worden door beperkingen penalisieren. Inzet is nodig op stimuli, op een snelle procedure voor vergoedingen en op correcte afbakening van de bosgebieden, zeker als het om een overlap gaat met harde bestemmingen: dan is het waardeverlies aanzienlijk. De eigenaar is bovendien niet verantwoordelijk voor het controleren van de correctheid van de afbakening. Bij overlap met harde bestemmingen is een plaatsbezoek altijd wenselijk, net als het inventariseren van de kwantiteit en kwaliteit van het bos, stelt de spreker. Dat kan de Boswijzer niet bieden, hoe goed men die ook maakt, aldus Marc Dillen.

Het is ook essentieel dat de bewuste snippers niet worden meegenomen, omdat men daarmee talloze eigenaars treft, die hun grond niet hebben gekocht met de bedoeling een bos te exploiteren. Het gaat niet enkel om eigendom en exploitatie, maar ook om beheer en onderhoud, oppert de spreker. De onderhoudskost van een bos wordt vaak onderschat. Dat kan gebeuren door gespecialiseerde firma's.

Wat betreft de harde bestemmingen is het voorts nog van belang dat er een afweging gebeurt tussen bos als natuurwaarde en de sociaal-economische waarde. Hoe verhoudt zich het belang van het bevorderen van transport over water tot het belang van een erkenning van een jong dennenbos dat langs het Albertkanaal als beschermd bos op een plek ligt die eerder al als industriegebied werd ingekleurd? Als het gaat om een tweehonderd jaar oud eikenbos, ligt de gevoeligheid anders, meent Marc Dillen. De VCB vindt dat men ter zake naar synergie moet streven en moet focussen op incentives om het bosbestand uit te breiden, in plaats van zich op de beperkingen te richten, zeker wanneer het om minder belangrijk bosgebied gaat. De spreiding over de provincies is eveneens belangrijk.

5.2. Overlap met harde bestemmingen bij de Boskaart

De VCB maakte zelf een inventaris van de overlap van de kaart met de meest kwetsbare waardevolle bossen met de harde bestemmingen. Met de woonfunctie is er een overlap van 1630 hectare, met de industrie 502 hectare. Relevante vraag is dan of men die overlap de facto zal blokkeren als bos. Er zijn potentiële alternatieven buiten die harde bestemmingen. Ze kosten de maatschappij minder en bieden de mogelijkheid om meer incentives voor het aanleggen van bos in te zetten. Zo kunnen bossen groeien. Het kan niet de bedoeling zijn geweest dat mensen angstvallig erop toezien dat struiken niet tot bomen uitgroeien.

Voor wat provinciale spreiding en industriegebied betreft: West-Vlaanderen zit goed met een overlap van nul hectare. De andere provincies hebben er wel problemen mee. De spreker toont het voorbeeld van Genk om aan te tonen dat bepaalde gemeenten harder getroffen worden dan andere.

Een correcte interpretatie van de Boswijzer is noodzakelijk. Luchtfoto's alleen volstaan niet om de kwaliteit van een bos te beoordelen. En bij harde bestemmingen moet de sociaal-economische waarde worden afgewogen tegen de ecologische waarde van een bos. Industriegebieden zonder meer 'blokkeren' kan immers andere ecologische gevolgen genereren. Die afwegingen zijn volgens de VCB nodig om tot een actief en stimulerend bosbeleid te komen.

5.3. Huidige toestand van ruimtebeslag en verharding

De spreker stelt vast dat de harde bestemmingen wonen en niet-wonen samen 14 percent van het ruimtebeslag vormen. Maximum de helft daarvan zijn huizen en flats. De overlap tussen harde bestemmingen en bos omvat twee à drieduizend hectare. De totale bosoppervlakte bedraagt 145.000 hectare. Als de krampachtigheid om uit te breiden naar 200.000 hectare schuilt in die overlap, dan moet die weggewerkt, meent de spreker nog. Men moet er immers prioritair voor zorgen dat men binnen de open ruimte en het niet-bebouwde gedeelte van het ruimtebeslag nieuwe bosontwikkelingen mogelijk maakt. Dat biedt kansen op synergie en incentives om meer bos te genereren.

II. Tussenkoms van de minister

Minister *Joke Schauvliege* stelt dat de bosinventarisatie en de Boswijzer al vaker onderwerp van discussie geweest zijn. In alle instrumenten die voorhanden zijn in verband met bos, zitten foutmarges, stelt de minister. Dat mag niet uit het oog verloren worden. De bedoeling van de Boswijzer was volgens haar om te voorzien in een instrument dat het op kortere termijn mogelijk zou maken om trends te zien en de toestand van de bosoppervlakte in Vlaanderen op te volgen. Op basis van luchtfoto's die elke twee jaar genomen zouden worden, wilde men de trends ook in de praktijk zien. Uiteindelijk bleek tweejaarlijks niet haalbaar en wordt een periode van drie jaar gehanteerd voor de foto's.

Bij de eerste Boswijzer kwamen evenwel al snel opmerkingen over de foutmarge, voornamelijk doordat de kruinen van bos en begroeiing op de kaart worden meegerekend. Het ANB kreeg de opdracht om met diverse organisaties om de tafel te gaan zitten en de Boswijzer te verfijnen. De minister is de organisaties dankbaar voor hun medewerking. De conclusies van de diverse stuurgroepen zijn binnen en wijzen uit dat de Boswijzer niet geschikt is om trends op korte termijn te detecteren.

Welk alternatief is er voorhanden? De minister neemt de suggesties mee, die combinaties behelzen van de bosinventaris en de Boswijzer, met de biologische waarderingskaart. Zelf vindt ze de bosinventaris vooralsnog het beste instrument. Daarbij ziet men de trends over een periode van tien jaar ontwikkelen. De minister is bereid verder overleg te plegen ter zake. In het buitenland zijn er vergelijkbare instrumenten, zij het voor vaak andere situaties zoals grotere bosoppervlaktes. In Vlaanderen zijn er veel meer snippers die niet eenvoudig mee in kaart te brengen zijn.

Er is de voorbije jaren danig ingezet om de bosuitbreiding in Vlaanderen te stimuleren, met onder meer de verhoging van de compensatiefactor en de verplichte compensatie in natura bij ontbossing groter dan 3 hectare. Met het oog op effectieve uitbreiding op het terrein zijn middelen vrijgemaakt uit het Bossencompensatiefonds. Die zijn tevens uitgebreid en opengesteld voor iedereen, en er is een overeenkomst tot stand gekomen met de Regionale Landschappen om goede terreinen te vinden waar men snel kan overgaan tot bebossing. Ook die reserves zijn dus vrijgemaakt.

Uit de verschillende uiteenzettingen onthoudt de minister dat vooral bosuitbreiding de nadruk moet krijgen en daar stemt ze volmondig mee in. Wat de meetmethode betreft, zijn er al verschillende initiatieven genomen. Toch acht de minister het wenselijk om met alle betrokkenen toch een betere meetmethode te ontwikkelen, waarmee op kortere termijn trends gedetecteerd kunnen worden. Het ziet ernaar uit dat een combinatie van methodes soelaas kan bieden. De bosinventarisatie springt eruit als instrument om verder aan te werken, al ziet de

minister ook het nut van de Boswijzer, alleen niet meteen om de trends te detecteren.

III. Vragen en opmerkingen van de leden

1. Tussenkomst van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman is het ermee eens dat men best niet voor de rest van de legislatuur over de Boswijzer en de meetmethode blijft kibbelen, maar moet inzetten op bosuitbreiding. Er zijn ook daar knelpunten weg te werken.

Het blijkt niet mogelijk om één instrument te hebben met drie doelstellingen, met name accurate kaarten, accurate inventarisatie en het meten van trends en evolutie van de bossen in Vlaanderen. Het zou goed zijn, begrijpt het lid, om verder in te zetten op twee instrumenten, aangezien alle instrumenten elk op zichzelf wel waardevol zijn. De Boswijzer kan dan vooral omwille van de cartografie gebruikt worden. Op welke termijn moet zo'n Boswijzer dan al dan niet opnieuw uitgerold worden? Moet dat elke twee tot drie jaar gebeuren of kan er meer tijd tussen zitten? Met de bosinventarisatie kan men dan blijven inzetten op de trends. Maar dat vergt tijd. Is het niet mogelijk om er toch een meer accurate en snellere meetmethode van te maken als ze verfijning krijgt, met meer fijnmazige rasterpunten. Zo ja, wat is er nodig om dat te realiseren? Zijn er meer mensen nodig en hoeveel mensen vergt het op het terrein? Hoe arbeidsintensief is dat?

Het AIRbezenproject toonde aan dat citizen science het mogelijk maakt om metingen te doen. Is dat niet haalbaar in het kader van een bosinventaris? Het lid oppert dat er heel wat mensen, onder meer van Natuurpunt, met liefde en kennis en mits een degelijke briefing, allicht voor metingen kunnen instaan op het terrein. Kan dat misschien bijdragen tot accurate metingen?

2. Tussenkomst van Piet De Bruyn

Ook *Piet De Bruyn* moet met iedereen concluderen dat er nog altijd geen instrument voorhanden is dat alle zorgvuldig geformuleerde vragen kan beantwoorden. Dat frustreert, maar het lid wijst niemand met de vinger.

Bij de suggestie van een combinatie van de Boswijzer 2.0 en de bosinventaris, vraagt het lid of ook het INBO en het ANB dat als het best geschikte instrument zien om trends waar te nemen. Aan BOS+ vraagt Piet De Bruyn of hij het dan eerder beschouwt als een nieuw instrument of als twee instrumenten die intussen goed genoeg zijn en waarmee men gecombineerd aan de slag moet. Op welke termijn kan dat dan? Is er een leerproces van jaren nodig of kan het sneller?

3. Tussenkomst van Bruno Tobback

Bruno Tobback vond het traject rond bosinventarisatie, kartering enzovoort, zeer leerrijk. Op basis van wat er aan luchtfoto's voorhanden is, weet men meer dan uit de eerste Boswijzer, maar niet wat men moet en wil weten. De Boswijzer, in beide versies, geeft nog altijd aan dat het bos 3 percent gegroeid is, simpelweg door bijvoorbeeld een sparrenbos te vervangen door overhangende treurwilgen, geeft Tobback als voorbeeld. De grondbedekking wordt immers groter. Hij concludeert dat het derhalve geen bruikbaar instrument is, behalve voor publicitaire doeleinden van welke minister ook.

Vlaanderen heeft een aantal interne harde doelstellingen: x aantal hectare bijkomend bos, niet op luchtfoto, maar op het terrein, en de absolute verplichting

tot boscompensatie in bepaalde gevallen, ook echt op de grond en niet op luchtfoto. Ook Europees en internationaal gelden verplichtingen inzake biodiversiteit, bescherming van bepaalde landschapstypes enzovoort, en daarover wordt Vlaanderen ook geacht te rapporteren aan Europa en diverse verdragspartners. Op welke basis gebeurde dat al die tijd, wil het lid weten? Men beweert alle doelstellingen te evalueren, maar de vaststellingen leren dat men eigenlijk niks weet. Dat vindt Bruno Tobbacq bizar. Aan een bos op een luchtfoto heeft niemand iets, ook niet voor rapportering, stelt hij. Men is niet in staat te bewijzen dat de doelstellingen gehaald worden qua boscompensatie, dat de middelen uit het Bossencompensatiefonds ook echt gebruikt worden om bomen te planten en dat alle verplichtingen nagekomen worden, omdat men het gewoon juridisch niet weet, besluit hij. Van ANB wil het lid weten op welke basis het al die jaren al de eigen doelstellingen en beleid evalueert. Ook wil Bruno Tobbacq net als iedereen weten waar het op staat en welke resultaten er zijn. Er gaan aardig wat middelen naar bosbeleid, en de belastingbetaler, vertegenwoordigd door de parlementsleden, heeft recht om te weten of die nuttig besteed worden.

Is er ooit gebudgetteerd wat zo'n inventarisering met een fijner raster en dus meer bezoeken of aan een sneller tempo zou kosten? Dat weten, kan helpen om de afweging over de instrumenten te maken, stelt Bruno Tobbacq.

Het verbaasde Bruno Tobbacq van de VCB te horen dat een aantal bomen, geplant in een bebouwd gebied, ook bos zijn. Dat heeft niets met bos te maken, stelt het lid, dat zelf heel pro vergroening van de openbare ruimte en bomen in de stad is. Een grootstad vol bomen of een speeltuin vormen nog geen bos. De begripsverwarring wil hij uitschakelen.

Daarnaast klonk het voor Bruno Tobbacq vreemd te horen dat een gemeente met nogal wat bos, daardoor 'getroffen' is. Massa's gemeenten en ook de Vlaamse overheid smeken om stadsbossen. Het lid is het er wel mee eens dat er een juridische uitzuivering moet gebeuren, zij het met respect voor de bestaande doelstellingen: wat ergens geschrapt wordt, moet elders bij geplant. De discussie gaat daar over de juridische bestemming, over land use. Hij doet ten slotte een oproep om het in de eerste plaats over dat land use te hebben.

4. Tussenkoms van Gwenny De Vroe

Gwenny De Vroe stelt dat een vraag om uitleg over de uitblijvende nieuwe versie van de Boswijzer de aanleiding vormde voor de lopende bespreking (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2016-17, nr. 2945). Open Vld wilde naar aanleiding daarvan een hoorzitting. De teleurstelling was immers groot toen er geen consensus werd gevonden. De partij hoopte ook met de hoorzitting een oplossing te vinden. De Vlamingen hebben het recht te weten wat de stand van zaken van het bosareaal is, en of er vooruitgang is, stelt het lid. Ze hoopte dat er trends zouden kunnen worden vastgesteld. Maar dat blijkt niet zo.

Tegelijk vond ook Gwenny De Vroe de uiteenzettingen verhelderend. Zo bleek er in het jaar 2000 wel een consensus te zijn over de omvang van het bosareaal, met name 146.000 hectare. Als dat klopte, waarom is het dan zo moeilijk om dezelfde consensus te vinden? De Boswijzer was als meetmethode ooit de aanzet tot het nieuws dat het bosareaal erop vooruitging. Hebben de terreinbezoeken destijds het verschil gemaakt? Kan dat opnieuw deel zijn van het verhaal?

Het lid is blij te vernemen dat de Boswijzer alsnog nuttig is gebleken, voor wat betreft de groenkaarten, hooggroenkaart en laaggroenkaart.

Verrassend vond het lid dan weer dat de minister, die de Boswijzer altijd stellig heeft verdedigd, dan toch haar visie herzielt en de bosinventaris aanwijst als het

meer geëigende instrument om het bosareaal te meten en de trends te bepalen, zij het om de tien jaar. Het INBO was altijd die mening toegedaan.

Volgens de bosinventaris zou Vlaanderen 145.000 hectare bos omvatten. Ten opzichte van 2000, waar consensus heerste over 146.000 hectare, betekent dat een achteruitgang van 1000 hectare bosareaal. Kan de minister dat bevestigen of toelichten?

Het overzicht van BOS+ gaf de positieve punten van elke meetmethode weer. Bij de Boswijzer 2.0 is de accuraatheid van de Boskaart het grote pluspunt. Bij de bosinventaris ligt de sterkte bij de bosareaalbepaling en het feit dat die volledig aansluit bij de juridische definitie van een bos. Bij de Boswijzer was in die zin een verschil van 20 percent te noteren. Men zou op een zucht zijn van een consensus. Hoe ver is dat, wil Gwenny De Vroe weten.

Open Vld is zeer gelukkig met de nieuwe regeling in het Natuurdecreet waarbij privé-eigenaars op gelijke voet komen te staan met de andere types van beheerder. Het APB-NB meldde toch nog enige belemmeringen. Daar zijn nieuwe elementen bij, dus dat behoeft analyse, meent het lid. Ze is groot voorstander van meer bebossing, en pleitte recent met haar partij nog voor de bebossing van de 12.500 hectare die op het gewestplan als bosgebied ingekleurd is. Met de initiatieven in het vooruitzicht is het lid tevreden, alsook met het feit dat er toekomstgericht aan bebossing en de vermelde belemmeringen wordt gewerkt.

Ook de vraag naar respect voor het eigendomsrecht vanwege de VCB krijgt steun van Open Vld. Bovendien ligt het concept van 'tijdelijke natuur' haar na aan het hart. Het lijkt alvast iets om mee te nemen in het kader van toekomstige bouwprojecten. Het gaat dan niet alleen om bebossing, maar ook om andere types natuur. Ze raadt aan dat met steun van het ANB te promoten.

5. Tussenkoms van Valerie Taeldeman

Valerie Taeldeman stelt vast dat er geen eenvoudig en kort antwoord is op de vraag naar de optimale methodiek voor opmeting van het bosareaal. Het lid sluit zich aan bij de vaststellingen van Gwenny De Vroe over de consensus van 2000 en de problematiek die voorligt en waarover geen consensus gevonden wordt. Het instrument dat werd uitgewerkt om de bosoppervlaktetrends te detecteren, de Boswijzer, gaf in 2011 een resultaat van 177.000 hectare bos en in 2013 kwam men op 185.000 hectare bos, waarna de bom barstte. Het vele gehakketak heeft het intensieve werk van vele experts en instanties in enkele krantenartikels publiek belachelijk gemaakt. Het lid betreurt die evolutie. De Boswijzer klokt nu af op 164.000 hectare bos. De methodiek van Boswijzer 1.0 is geëvalueerd en de stuurgroep ter zake is uitgebreid. De Boswijzer 2.0 werd een feit. Is er nu consensus – binnen de stuurgroep – over de Boswijzer 2.0 als meest geschikte instrument om snel trends vast te stellen inzake bosareaal in Vlaanderen?

Er wordt een voorstel gelanceerd om te gaan voor een combinatie van de Boswijzer 2.0 en de bosinventaris. Is de stuurgroep het daarover eens? Hoe zou dat praktisch uitgewerkt en uitgerold worden?

6. Tussenkoms van Hermes Sanctorum-Vandevoorde

Hermes Sanctorum-Vandevoorde beschouwt het als een falen van het bosbeleid dat technische disputen moeten worden toegelicht. Het lid concludeert alvast dat de oppervlakte van het bosareaal de eerstvolgende jaren nog niet kan worden ingeschat. Er is ook veel tijd verloren, vindt hij. Dat er nu stilaan consensus groeit, stemt hoopvol, maar wat houdt het precies in? Gaat het over de voorgestelde combinatie van instrumenten of een intensifiëring van de

bosinventarisatie als instrument? Wat staat er te gebeuren en tegen wanneer? Zelf verwacht hij in elk geval dat deze legislatuur een werkend instrument oplevert.

Bij de Boswijzer valt op dat alles heel precies is, maar toch is de systematische fout zeer groot. Dat doet vragen rijzen bij wat dan de effectieve waarde is van het instrument. Is de Boswijzer nog een zinvol instrument om in het nieuwe systeem op te nemen?

De biologische waarderingskaart is stopgezet, hoewel er toch nogal wat aan wordt afgewogen. Waarom is dat gestopt? Moet die niet gereanimeerd worden?

7. Tussenkoms van Lydia Peeters

Bij *Lydia Peeters* is vooral het overzicht van BOS+, met de afweging van de beste oplossing, blijven hangen. Zij komen tot de conclusie dat zowel de Boswijzer als de bosinventaris pluspunten en contra's hebben. Het lid herhaalt de vergelijking, maar herinnert aan wat in maart 2017 is besproken in verband met de meest kwetsbare waardevolle bossen en de toen opgemaakte kaarten. Vlaamse administraties formuleerden er heel wat opmerkingen bij, onder meer over schaduw van bomen, schaduwgebieden en gewestwegen die waren opgenomen in de bosinventaris, bedrijventerreinen die al ontwikkeld waren en toch ingerekend werden en bufferzones. Dergelijke fouten kunnen niet, meent het lid.

Ook bij de daaraan voorafgaande discussie is gevraagd waarom er niet meer mensen op het terrein worden gestuurd ter controle. Er zijn een honderdtal boswachters en andere natuur- en terreinbeheerders. Kunnen zij die kaarten niet controleren ten behoeve van een degelijke inventarisatie? Het lid stelt dat het ANB al aangaf dat met 1000 medewerkers op terrein er misschien nog geen consensus zou zijn. Toch is het lid ervan overtuigd dat alleen meetpunten die dan niet accuraat genoeg blijken of alleen luchtfoto's die via computermodellen gezet worden niet op kan tegen een combinatie van het beste van beide, aangevuld met een terreinbezoek.

Qua trends heeft *Lydia Peeters* begrepen dat er over een ruimere periode een inschatting moet worden gemaakt en niet over twee of drie jaar.

8. Tussenkoms van Tinne Rombouts

Tinne Rombouts sluit zich aan bij de vele vragen. Ze is wel blij met de hoorzitting, omdat alle instrumenten nog eens goed gekaderd zijn, historisch en technisch, met de respectieve doelstelling. Voorgaande debatten lag de grootste teleurstelling in de manier waarop cijfers aan de kaak zijn gesteld en naar voren werden gebracht. Dat gebeurde zonder enige nuancering of duiding bij de interpretatie. *Hermes Sanctorum-Vandevoorde* gaf aan dat hij het als een falen van het bosbeleid beschouwt dat de discussie als dusdanig moet worden gevoerd. Dat verbaast het lid, aangezien iemand met wetenschappelijke achtergronden juist geboeid moet zijn door een juiste interpretatie van cijfers. Het gaat erom dat men begrijpt waarom bepaalde instrumenten worden ontwikkeld op een zekere manier. De integriteit van de mensen om de tafel verdient dat respect.

Ook zij betreurt dat er nog geen antwoord is op alle vragen. Politiek zoekt men naar evaluatiemethodes voor het uitgezette beleid en naar antwoorden op twee vragen: trends en oppervlakte. Men wil precies weten over hoeveel bosareaal het gaat.

Wat betreft trends, blijken beide instrumenten waardevolle elementen te bevatten, maar de tijd die nodig is om trends af te leiden speelt het beleid

parten. Is een sneller tempo mogelijk met een combinatie van beide instrumenten of middels nieuwe parameters? Beide hebben een foutpercentage van ongeveer dezelfde ordegrrootte: zowat 6000 hectare bij de Boswijzer en ongeveer 5000 hectare bij de bosinventaris. Kan de foutmarge nog verkleind worden?

BOS+ stelde bij de bosinventaris dat men het idee heeft dat men naar land use moet kijken, landgebruik, omdat dat iets dichterbij bosreferentiaal uit het jaar 2000 uitkomt. Hoe is die bosreferentiaal evenwel bepaald? Het lid vermoedt dat die niet met dezelfde methode is vastgelegd en dan is vergelijking statistisch niet valabel. Mag men concluderen dat men met de beschikbare gegevens het precieze aantal hectare niet kan bepalen? Kan dat op een andere of betere manier nauwkeuriger? Of is de trend belangrijker dan het exacte aantal hectare? Ook Tinne Rombouts acht plaatsbezoeken belangrijk.

Bij het INBO heeft het lid begrepen dat het in het kader van de Boswijzer niet correct zou zijn om het over 'bos' te hebben. Dat hangt volgens Tinne Rombouts dan weer af van de al dan niet aanvaarding van land cover dan wel land use als insteek. Het gaat erom de juiste definitie aan te houden. Zo wordt een woning in een bos in de Boswijzer meegenomen als bos. Maar worden woongelegenheden in een bos er bij de bosinventaris uitgehaald? Kan er nog een woning in een bos staan of is dat bos dan geschrappt? Het lijkt haar belangrijk te weten hoe men dat bij de bosinventaris hanteert.

IV. Antwoorden

1. Agentschap voor Natuur en Bos

Marleen Evenepoel komt terug op de historiek. In 2000, toen er consensus was over het bosareaal, bestond het ANB nog niet, maar er waren al wel mensen actief. Er is destijds een opdracht uitgevoerd en het resultaat is aanvaard, maar nooit onderhandeld of bediscussieerd, verduidelijkt de spreekster. Het ging om een groot stuk terreinwerk. Dat gebeurde evenwel maar om de tien jaar, de cyclus rond. Daarom is men op zoek gegaan naar een systeem dat zou toelaten sneller trends te ontdekken en menselijke fouten zou vermijden. Dat werd de Boswijzer. Met de jaren en na verbeteringen, is duidelijk geworden dat ook de Boswijzer niet sneller trends kan aanwijzen.

Een combinatievoorstel moet onderzocht worden. Om de oppervlakte te kennen, is het wel raadzaam de Boswijzer aan te houden, stipt *Marleen Evenepoel* aan. Welke periodiciteit dan moet gelden, valt te bekijken. Aanvulling met terreinwerk betekent extra mankracht. In 2018 wordt een pensioneringsgolf verwacht onder boswachters en die worden niet allemaal vervangen door de besparingen. Kiezen voor enkel de bosinventarisatie, betekent dat enkel een getal beschikbaar is en geen kaart. Ook daar is extra mankracht nodig. Een combinatie lijkt wel mogelijk.

Rapportering gebeurt op basis van de Boswijzer, die een van de meest detaillistische instrumenten is binnen de EU, geeft ze nog mee. Dat wordt aangevuld met administratieve gegevens uit bijvoorbeeld ontbossingsdossiers, vergunningen enzovoort.

Carl De Schepper stelt dat de vergelijking tussen de bosreferentie van 2000, met 148.000 hectare, en de nieuwe reeks cijfers van de Boswijzer of afgeleiden uit de bosinventarisatie, eigenlijk niet kan. De methodes zijn inderdaad heel anders en het zou zijn als appels met citroenen vergelijken. De vraag of dus x hectare verloren is, doet daarom niets ter zake. De 148.000 hectare is het resultaat van vergelijking van luchtfoto's, aangevuld met terreingegevens. Men wilde de 'horror' van het verwerken van terreingegevens niet langer en juist daarom ging

men op zoek naar een objectieve methode. Die zoektocht blijkt enigszins vergeefs, besluit de heer De Schepper.

Als men ervan uitgaat dat bosinventarisatie een bosoppervlakte oplevert van 145.000 of 146.000 hectare, dan klopt dat niet, want die oefening moet nog gebeuren. Het blijft maar de vraag of het überhaupt mogelijk is om uit dat instrument een statistisch valabele bosoppervlakte te genereren. Er zijn een aantal tests gedaan, maar dat is vooralsnog niet stevig onderbouwd. Het ANB raadt daarom graag aan de vermelde cijfers op basis van de gewestelijke bosinventaris nog even te vergeten.

2. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Toon Van Daele van het INBO corrigeert in eerste instantie dat ook de Vlaamse bosinventarisatie een instrument van het ANB is.

Dat men niets weet, is zeker niet waar, onderstreept de spreker. De beschikbare cijfers geven duidelijk aan dat er geen drastische toenames of afnames zijn. Ze zijn niet onbruikbaar en mits ze doorgezet worden, wordt het wel mogelijk om er op termijn trends mee te detecteren. De zeer negatieve geluiden vindt de spreker overdreven. Het grootste deel van het bos, blijft bos, en wat niet-bos is blijft doorgaans niet-bos. De zones met verandering blijven zeer beperkt. De meetinstrumenten zijn al heel precies, maar het gaat om dermate kleine oppervlaktes dat het zeer moeilijk is om er gebiedsdekkend inschattingen over te maken.

Ook de spreker wil zeker de effecten onderzoeken van mogelijke combinaties van instrumenten. Tegelijk waarschuwt hij ervoor dat vooral de haalbaarheid een sleutelkwestie is. Mensen op het terrein kost veel.

Met citizen science heeft het INBO geen ervaring, maar het voorstel kwam van de KU Leuven in de stuurgroep. Vooraleer dat te doen, moet een zeer goed instrument voorhanden zijn, meent hij. Het moet in elk geval alle vertrouwen genieten.

Kartering hoeft niet vanaf nul te beginnen. Hij gaat ervan uit dat men voor kaarten uitgaat van remote sensing, waarop dan aanpassingen en correcties mogelijk zijn. Verbeteringen zouden heel gericht moeten kunnen, door goed aan te geven wat men wil weten. Hoe betrouwbaar wil men de bosoppervlakte kennen? Is een afwijking van 1000 hectare dan wel voldoende en wat kost het om die nauwkeurigheid te halen? Voor trends geldt dezelfde bedenking. Een haalbaarheidsstudie lijkt toch aangewezen vooraleer men begint te morrelen aan instrumenten.

Luc De Keersmaecker vult aan dat men vooral moet beseffen dat men niet moet streven naar een instrument dat alle doelen dient. Optimaliseren gebeurt in functie van het doel. Een kaart is iets anders dan de bosoppervlakte en nog wat anders dan de trends in de bosoppervlakte. Optimalisering kan het resultaat beter maken. Voor een kaart zijn evenwel altijd luchtbeelden nodig. Dat blijft dus een vereiste.

De spreker onderstreept nogmaals de reeds aanwezige hoge nauwkeurigheidsgraad. Op niveau Vlaanderen is de afwijking 0,4 percentfout. Dat is echt goed, maar de verwachtingen liggen ook hoog. Misschien kan het nog beter, oppert hij, maar de verwachtingen gaan recht evenredig mee in die evolutie en liggen dus hoog. Het behelst ook een afnemende meeropbrengst. Naarmate de verwachtingen hoger liggen, worden ook de inspanningen groter. En dan kan de haalbaarheidsgrens overschreden worden. Er moet vooraf worden bepaald hoeveel

middelen men wil investeren in welk resultaat. Vooraf is het essentieel dat de behoeften in kaart worden gebracht om dan te zien welke instrumenten best met elkaar gecombineerd worden. Optimalisering kan dan ook. Bij voorbaat al zeggen wat er moet gebeuren, was niet de taak van de stuurgroep. Er is meer tijd voor nodig. Er zijn wel voldoende data voorhanden om simulaties te maken.

3. BOS+

Bert De Somviele noemt beide metingen fundamenteel voor een bosbeleid: een goede boskartering en een degelijke bepaling van de bosoppervlakte. Zonder die instrumenten is het zeer moeilijk om te evalueren of men goed bezig is en de doelstellingen gehaald worden. Ook hij betreurt dat het zolang duurt, maar er zijn lessen geleerd qua boskartering zowel als bepaling van de bosoppervlakte. De boskartering moet verder geoptimaliseerd en met betrekking tot de bosoppervlakte is men het aan zichzelf verplicht om te bekijken hoeveel rasterpunten er nodig zijn om tot een meer nauwkeurige bepaling te komen. Dat moet de foutmarge verlagen. Dan moet er uitgemaakt worden hoeveel terreinwerk dat precies vergt. Als er 27.000 rasterpunten zijn, hoeven die niet allemaal bezocht. In 90 percent van de gevallen zal het met zekerheid geen bos zijn of met zekerheid juist wel bos zijn: een punt midden in de stad of een punt in het Zoniënwoud. Het zijn de twijfelpunten die gevalideerd moeten worden door bezoek, oppert de spreker. Het aantal rasterpunten bepalen dat nodig is om een statistisch verhaal te tekenen dat qua werklast, terreinbezoek en foutmarge interessant kan zijn, is de volgende stap. Eenmaal frequentie en werklast gekend, moet de politiek de keuze maken om daarmee al dan niet verder te gaan. Dat hangt af van hoe belangrijk een accurate vaststelling van de bosoppervlakte wordt ingeschat.

4. Aanspreekpunt Privaat Beheer - Natuur en Bos

Maurits de Groot antwoordt liever niet op de vraag over de consensus met betrekking tot de Boswijzer omdat het APB-NB geen deel heeft uitgemaakt van de stuurgroep en niet over voldoende informatie beschikt ter zake.

Wat betreft de combinatie tussen de Boswijzer en de bosinventaris is het van belang om op korte termijn trends waar te nemen. Het duurt nog even, tot 2024 of 2030, vooraleer dat kan. Trends zijn essentieel voor bepaalde beleidsincentives. De bosinventaris zoals die bestaat, is voor eigenaars cruciaal omdat ze zo zicht krijgen op de toestand van het Vlaamse bos. Het is via dat instrument dat een eigenaar erkenning krijgt voor zijn inspanningen: zo is recent in de presentatie van die bosinventaris gebleken dat de eigenaars in Vlaanderen zeer goed bezig zijn inzake bosbeheer.

5. Vlaamse Confederatie Bouw

Marc Dillen repliceert aan Bruno Tobback dat bomen in de stad dan wel geen bos zijn, maar men wordt ertoe verplicht in groenvoorzieningen te voorzien om de verdichting mogelijk te maken. Het BRV stipuleert dat verdichting moet, en dat op een comfortabele manier, dus middels een combinatie van groen met nieuwe ontwikkelingen. Zogenaamde gaten in de stad moeten opnieuw ontwikkeld worden. Zo niet kunnen de 220.000 gezinnen die erbij komen nergens gehuisvest worden. Ze moeten ergens een plaats krijgen. Dat telt niet als bos en wordt derhalve geïnventariseerd als ruimtebeslag. Dat vindt de spreker jammer. Het komt bovenop de 33 percent ruimtebeslag, dat dus toeneemt in de statistieken.

De bouwsector wordt ook betrokken in de zoektocht naar compensaties. Er zijn gronden nodig om dat te doen. Als er bij herontwikkeling bomen staan en er moet plaats gemaakt worden, liefst waar de minst waardevolle bomen staan, dan

is er ook plaats nodig voor de compensatie, oppert de spreker. De bouwsector is zo op twee manieren nauw betrokken: bij natuurontwikkeling en bij het herontwikkelen van bossen om ervoor te zorgen dat het bosbestand minstens in stand wordt gehouden en liefst nog uitbreidt.

6. Minister Joke Schauvliege

Minister *Joke Schauvliege* herhaalt dat uit expertenhoek blijkt dat de Boswijzer wel degelijk zijn verdienste heeft en dus niet zo eenvoudig van tafel kan worden geveegd. Het instrument kan alleen niet worden ingezet om op korte termijn tendensen te detecteren. De foutmarge blijkt echter wel goed te zitten in internationale context beschouwd.

De stuurgroep wil verderwerken om de combinatie van Boswijzer en bosinventarisatie nog beter te maken. De minister vindt dat een fantastisch aanbod dat ze graag met beide handen aangrijpt.

Ze onderstreept dat elke methode ook een foutmarge kent. Geen enkel systeem is sluitend.

De Vlaamse Regering heeft intussen naar aanleiding van het witboek BRV begrepen dat het heikel is om de ruimtebalans op te maken op basis van wat op een kaart is ingekleurd. Alles wat als bos is ingekleurd, is geen effectief bos. Hetzelfde geldt voor industrie en andere determinanten. Met het nieuwe BRV wil men een ruimtebalans bijhouden op basis van werkelijk gebruik van het terrein. Dat moet op termijn toelaten veel meer te doen in combinatie met de bevindingen in het kader van Boswijzer, bosinventarisatie, biologische waarderingskaart en dergelijke. Het moet een betere inschatting, opvolging en rapportering inzake ruimtelijke ordening mogelijk maken.

De minister geeft mee dat in heel wat RUP's niet altijd een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen natuur en bos. Het kan een mix zijn, die dan algemeen als natuur wordt ingekleurd. In die zin ontbreekt qua ruimtelijke ordening een goede inventarisatie omdat het zuiver om bestemming gaat zoals op een ruimtelijk plan staat.

V. Aansluitende vragen en antwoorden

1. Vragen

Elisabeth Meuleman merkt op dat de Boswijzer uit beeld verdwijnt als instrument om trends te detecteren op korte termijn terwijl dat een van de doelstellingen was toen het instrument in het leven is geroepen. Op de website van de minister staan nog altijd gegevens op basis van die Boswijzer over hoeveel bos erbij is gekomen in Vlaanderen, en dat moet volgens het lid rechtgezet worden. Het klopt niet. De Boswijzer kan daarvoor niet ingezet worden, maar is wel waardevol voor andere doeleinden, zo blijkt. De kaarten zijn nuttig, al moet voor haar worden afgewogen wat dat kost. Ze ziet mogelijkheden om eventueel met een lagere frequentie daar budget vrij te maken voor het meer fijnmazig maken van dat andere instrument dat zo nodig blijkt, de bosinventarisatie. Daarvoor lijkt een haalbaarheidsstudie aangewezen om de mate van fijnmazigheid te duiden. Is de minister van plan die te laten uitvoeren?

Kan men mensen die actief zijn in Natuurpunt of andere organisaties met affiniteit met de natuur inzetten? Het lid meent dat er allicht via universiteiten methodes kunnen worden ontwikkeld, met vragenlijsten die door veel mensen op het terrein worden meegenomen. Als verschillende mensen dezelfde plekken

kunnen bezoeken, kan de foutmarge volgens het lid ook gereduceerd worden. Kan dat eventueel in zo'n haalbaarheidsstudie worden opgenomen als mogelijkheid? Het lid refereert nog aan de nakende pensionering van boswachters die niet vervangen worden als bijkomend argument daarvoor.

Hoe zit het met die rapportage over bosoppervlakte waarvan sprake, als de instrumenten niet afdoend blijken? Kan er jaarlijks in een rapportage voorzien worden in de commissie op basis van alle bosuitbreidingsprojecten en boscompensatieprojecten, vergunningen voor ontbossing enzovoort, om de kleinere trends die men vooralsnog volkomen mist, mee te nemen. Het lid is bekend met de kritiek ter zake over de manier waarop ook dat wordt bijgehouden, maar dat kan verrijd, oppert Elisabeth Meuleman.

Bruno Tobback wacht nog op een raming van de kost om de dingen goed te doen. De discussie is niet nieuw. Wat kost een heel nieuwe inventaris, in robuustere versie, versneld te realiseren? Het lid wil alle betrokkenen en belanghebbenden correcte cijfers kunnen voorleggen. Hij klaagt de 'flou artistique' aan die over een volgens hem vrij simpel gegeven als waar er bos staat in Vlaanderen, wordt aangehouden. Het is niet eens zo veel, stelt het lid. Hij wil dus graag de raming van de minister krijgen.

Hij vindt de basis van rapportering mager. Men blijft vaststellen, na ettelijke vergaderingen, dat men het eigenlijk niet weet en er gebeurt volgens hem niks mee.

Het lid gaat ervan uit dat ook Marc Dillen vanuit zijn kader – met kandidaat-bouwers, ondernemers en investeerders – graag duidelijkheid krijgt van welk systeem ook. Tegelijk gaat hij kort door de bocht als het gaat over de hectaren bos in Vlaanderen. Dat is in vergelijking met andere Europese regio's marginaal weinig. De helft ervan zou in geen enkel ander land bovendien als bos omschreven worden. Het lijkt absurd om de categorie waarvan er minst is en minst kwaliteit is, als restcapaciteit te beschouwen die kan gekapt worden om te bouwen. Er zijn andere opties om de nieuwe gezinnen te huisvesten, oppert Bruno Tobback. Het kappen van bossen kan niet langer als gemakkelijke oplossing beschouwd worden: er is niet genoeg van over. Een heldere uitklaring van de gegevens is nodig, besluit hij.

Gweny De Vroe sluit zich aan bij de eerste conclusie van Elisabeth Meuleman over de Boswijzer. Tegelijk is er ook een bewezen nut. In het najaar van 2016 is beloofd om met de Boswijzergegevens te komen. Waar blijft dat? Zelf als de trends niet waar te nemen zijn, blijft het een nuttig instrument voor de mensen op het terrein.

Het lid was blij te horen dat de minister de stuurgroep wil voortzetten. Ze dacht dat het al initieel de bedoeling was om met alle partijen tot een consensus te komen over een oplossing voor een correcte meting van het bosareaal en trends op te speuren. Het verbaast dan ook te horen dat dat niet de opdracht van de stuurgroep was. Men zou op een zucht van die consensus zitten en Gweny De Vroe is blij met de uitgestoken hand van de stuurgroep. Ze hoopt dat de teleurstelling van oktober 2017 kan worden omgebogen naar succes.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde begrijpt dat de methode van de Boswijzer wordt aangehouden in de nieuwe versie. Hij blijft zich zorgen maken over de foutmarge en daar gaat het om een lage accuraatheid. Men weet onvoldoende wat men wil weten. Ook qua timing maakt het lid zich zorgen. Men wacht al lang en weet nog altijd niet wat er staat te gebeuren en wanneer. Zal men in 2018 een nieuwe methodologie voorstellen?

Lydia Peeters sluit aan bij de opmerkingen van Gwenny De Vroe, maar blijft ervan uitgaan dat terreinbezoek een goede aanvullende werkwijze is om twijfelgevallen uit de wereld te helpen.

De minister haalt aan dat in het kader van het witboek BRV het niet dermate van belang is om het onderscheid tussen bosgebied en natuurgebied te maken. Het lid beaamt dat het beter zou zijn om dat alles onder de noemer 'open ruimtegebied' te classificeren. Tegelijk zou aan de cijfers van de ruimtebalans niet langer worden vastgehouden, maar dat had het lid niet uit het witboek BRV begrepen. Dat zou kunnen inhouden dat wat als industriegebied is ingekleurd, maar waar er geen bedrijf staat, dan ook niet langer als industriegebied hoeft te worden beschouwd. Dat zou elke rechtszekerheid wegnemen. Kan de minister bevestigen dat dat niet klopt? Heeft het lid dat verkeerd begrepen?

Valerie Taeldeman hoopt eveneens op de consensus op korte termijn in de stuurgroep. De minister kondigt een nieuwe benadering aan inzake de ruimtebalans in het kader van het BRV. Die zou uitgaan van reële terreinbezetting. Er is vooralsnog een aparte rapportering voor bos en voor natuur. Kan dat samengevoegd? Of klopt het dat Europa daarover aparte rapportering vereist?

Tinne Rombouts heeft alvast begrepen dat beide instrumenten die voorliggen waardevol zijn, maar dat trends afleiden tijd vergt. Dat lijkt haar de grote uitdaging voor de stuurgroep. Ze stelt dat politiek vaak ongeduldig is, zeker als er verantwoording moet worden afgelegd. Om de vermelde 'flou artistique' enigszins weg te nemen, vraagt het lid naar de foutmarge. Die bedraagt nog geen half percent. Hoe moet die afwijking begrepen worden. Worden woningen in een bos meegeteld, in Boswijzer zowel als bosinventaris, en hoe?

2. Antwoorden

Marleen Evenepoel herhaalt dat de Boswijzer inderdaad kan gelden als trendwijzer indien de toepassing over een langere periode gebeurt.

Met betrekking tot rapportering aan Europa herhaalt ze dat gegevens van de Boswijzer worden gecombineerd met administratieve gegevens. Dat blijkt te volstaan.

Naargelang of er een haalbaarheidsstudie gebeurt om uit te maken welk systeem best is – Boswijzer of bosinventarisatie of een combinatie – zal moeten worden bepaald hoeveel manschappen er op het terrein nodig zullen zijn. Het was vooralsnog niet aan de orde, aangezien men uitging van een geautomatiseerd systeem zonder controle op het veld voor de Boswijzer.

Carl De Schepper legt uit dat een bosinventarisatie over Vlaanderen een denkbeeldig netwerk legt van een halve vierkante kilometer. Dat stelt één punt voor en dan kijkt één operator waar dat punt zich bevindt. Als dat op een gebouw valt, dan wordt dat niet meegerekend. Valt het in een tuin van mensen en kan het als voldoende groot worden beschouwd om bos te zijn, dan gaat men op het terrein inschatten. De Boswijzer bekijkt de zaken vanuit de lucht en zal een gebouw nooit meerekenen als bos, de fouten uit de voorgaande versie niet te na genomen.

Luc De Keersmaeker stelt dat de halve percent foutmarge berekend is over de totale oppervlakte van Vlaanderen. Het meetsysteem, de Boswijzer zowel als de bosinventarisatie, bekijkt ook die oppervlakte en probeert bos versus niet-bos te begroten. Dat impliceert dat ook het niet-bos moet worden bekeken en dus meegenomen wordt in de foutberekening. Het aandeel bos in Vlaanderen

bedraagt 10 tot 11 percent. Dat maakt dat, berekend in verhouding tot de oppervlakte bos, de fout groter is.

Voor de bosinventarisatie, een instrument van ANB, wordt een protocol gehanteerd. Wanneer mensen op het terrein gaan en in een tuin komen, stellen zij ook vast dat dat geen bos is.

Minister *Joke Schauvliege* is blij dat ook de stuurgroep stelt dat consensus niet veraf is en men verder wil werken. Na die oefening kan men dan beoordelen wat er nodig is en wat daarvan de kostprijs is. Er is eerst een akkoord nodig over een te volgen weg om daarvan een prijs te kunnen berekenen. Hetzelfde geldt voor mogelijke vrijwilligers. Ook daar is in eerste instantie een goed kader nodig.

Met betrekking tot de ruimtebalans uit het RSV geeft de minister mee dat die behouden blijft in het witboek BRV. Het departement wil behalve wat ingekleurd is, ook zicht houden op wat er effectief op het terrein gebeurt. Als er op iets wat ingekleurd is als industriegebied een bijzonder waardevol zonevreemd bos staat, zal daar nooit een bedrijf kunnen komen, verduidelijkt de minister. Dat moet dan op een andere manier geïnventariseerd worden dan als industriegebied. Het lijkt haar zinvoller te weten wat de realiteit op het terrein vertelt om daarmee op een goede manier om te gaan. Zo kan men weten in hoeverre wat nog als beschikbaar industrieterrein op kaart is ingekleurd, nog effectief kan worden ontwikkeld als dusdanig of juist niet, door bijvoorbeeld de aanwezigheid van die zonevreemde maar waardevolle bossen. Landgebruik naast de kleur op plan om een juiste inschatting mogelijk te maken dus.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Piet DE BRUYN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AGIV	Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (historisch, nu Agentschap Informatie Vlaanderen)
AIV	Agentschap Informatie Vlaanderen
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
APB-NB	Aanspreekpunt Privaat Beheer - Natuur en Bos
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
EU	Europese Unie
GIS	geografisch informatiesysteem
GRB	Grootschalig Referentiebestand
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
PDPO	Programmeringsdocument voor Plattelandsontwikkeling
RSV	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
RUP	ruimtelijk uitvoeringsplan
VCB	Vlaamse Confederatie Bouw
VLM	Vlaamse Landmaatschappij